
آستان قدس

٦٥١٦

٤١٠٢٨

٣٤٤/٥٥٠١٤

ق ٩٤٥ الف

٤

بسم الله تعالی شانه

کتابچه قانون نظامیه مشتمل بر دو باب است

باب اول در تکالیف دولت و آن مشتمل بر هفت فصل است

فصل اول

اولیای دولت بر خود حتم و بعموم صاحب منصب و آحاد و افراد قشون مشهود و محسوس خواهند کرد که قانونی که مقرر میشود بهیچوجه من الوجوه تخلف از آن نخواهد شد

فصل دویم

عساکر دولت ایران بدو قسم منقسم میشوند یک قسمت از آن در اردوهائی که در نقاط مهمه و سرحداتی که بدین تفصیل معین گشته مجتمع میشوند مدت دو سال در اردوها اقامت

کرده

توپچی — سرباز

[illegible] فوج

[illegible] نفر — هزارنفری — پانصدنفری

[illegible] فوج — [illegible] فوج

اردوهای ولایات

توپچی — سرباز

خراسان — فارس

توپچی [illegible] نفر — توپچی [illegible] نفر

سرباز [illegible] فوج — سرباز [illegible] فوج

کلات و ترشیز سال بسال با همان اردو عوض شود — در اردو و در سر نقطه ها [illegible] احتیاط معمول می‌باشد — اصفهان [illegible] عوض شود [illegible] فوج — بهبهان — [illegible] — سایر که در نقطه مناسب اردو می‌گیرند [illegible] نفر

[illegible] فوج — [illegible] فوج — [illegible] نفر — [illegible] فوج

دامغان و استراباد — گرگان

توپچی [illegible] نفر — توپچی [illegible] نفر

سرباز [illegible] فوج — سرباز

سرحد [illegible] — عربستان

[illegible] فوج — [illegible] فوج

در لرستان [illegible] [illegible] نگاهدارند [illegible] فوج — [illegible] — [illegible] فوج

دارالخلافه			
توپچی	گران	سرباز	
۸ فوج			
توپچی	سرباز	توپچی	سرباز
فوج	فوج	۸ فوج	۲ فوج
سرباز			
سواره توپچی	سرباز		
۳ فوج	۱۰ فوج		
مرخص خانه			
۱۵ فوج			

کرده بلوازم مشق و تعلیم قواعد نظامیه مشغول و بعد از دو سال مرخص خانه خواهند شد و ساخلو سرحدات وغیره از همین اردوها معین خواهد گشت چنانکه در هر سال یک دفعه با قشون متوقف اردو عوض شوند

قسمت دیگر مرخص خانه باشند و تا دو سال ماموریتی بآنها داده نشود مگر در صورتیکه برای دولت ضرورتی روی دهد که زیاده از نصف قشون خود را حاضر خدمت نماید و در این صورت بقدر ایام خدمت جیره و مواجب بآنها داده خواهد شد دولت مجبور نخواهد بود که همیشه اردوها در این نقاط مجتمع باشند بلکه منظور از انعقاد

اردوها اینست که همیشه نصف قشون در اردو حاضر مشق باشند و باین جهة اختیار با اولیای دولت خواهد بود که در هر وقت هر قدر از قشون مامور را در هر نقطه که اقتضا کند حاضر سازند و مشغول مشق باشند اعم از اینکه سه اردو باشند یا پنج یا شش اردو هر قدر در هر جا که مقتضی باشد خواهند فرستاد

تفصیل صاحب منصبان اردوها

رئیس کل که یکی از شاهزادگان که از اهل نظام باشد با صاحب منصبی که رتبه امیر تومانی داشته باشد — یک نفر	نایب رئیس که رتبه سرتیپی اول داشته باشد — یک نفر	آجودان باشی اردو — یک نفر	نایب آجودان باشی — پنج نفر
مهندس	معلم کل	مترجم	خزانه دار
یک نفر	یک نفر	یک نفر	یک نفر
لشکرنویس	سررشته دار دفتر لشکر	منشی	سورسات چی
یک نفر	یک نفر	یک نفر	یک نفر
وکیل باشی اردو	منشی روزنامه نویس		
یک نفر	یک نفر		

لزومات اردو

توپخانه با لزومات	قورخانه با اصناف	جبه خانه با اصناف	مریضخانه
سواره از جاهائی که لازم است باردو باشد	[illegible]		

٥ دیگری از ملزومات اردو مریضخانه و لوازم آن بدین تفصیل است

(۱) یکنفر طبیب حاذق از دار الخلافه بریاست اطبای افواج مامور شود که روزی

یکدفعه باتفاق سایر اطبا و جراحان عیادت از مرضای اردو کرده بمعالجاتی

که کرده اند رسیدگی نماید و پس از عیادت و اطلاع از طرز معالجات آنها در یکجا جمع

شده مشاوره نمایند دو نفر دواساز نامبر از دار الخلافه معین و مامور اردو میشود

یک نفر ناظر مریضخانه از دیوان معین خواهد شد

رئیس اردو مکان مریضخانه را بتصدیق اطبا معین خواهد کرد

چادر و منزل اطبا و جراحان توپخانه و افواج در جنب چادرهای مریضخانه خواهد بود

برای مرضای هر فوج هفت باب چادر قلندری یکباب چادر مبال در مکان مریضخانه زده میشود

یک باب چادر سرتیپی برای مجمع اطبا و مشاوره آنها زده میشود

یک باب چادر یکسر طبل برای دواساز زده میشود

یکباب چادر قلندری مخصوص دواخانه

آتش

٦ آتش پزخانه با تمام ملزومات آن از قبیل چادر و دیک و طباخ و ظرف و غیره دود دستگاه

مخارج لازمه آتش پزخانه از خزانه نظامیه ماه بماه بتصدیق و اطلاع لشکرنویس و

امضای رئیس اطبای اردو داده خواهد شد و جیره مرضا مادامی که در مریضخانه

هستند داده نمی شود

قیمت دوائی که حالا باطبا و جراحان افواج داده میشود باید تحویل دواساز نموده

ماه بماه بحساب رسیدگی نمایند و آنچه کسر باشد خزانه دار بحکم رئیس اردو خواهد داد

فرش گلیم و تشک کتان از برای چادر مرضا داده میشود

برای هر چادری دو نفر از همان فوج بجهه پرستاری مرضا منتخب شده نفری

سه تومان علاوه مواجب مقرره بآنها داده شود و این پرستاران هیچوقت عوض

نخواهند شد که علم پرستاری را بیاموزند و از سایر خدمات معاف خواهند بود

یک نفر نایب آجودان باشی مخصوص ریاست مریضخانه از جانب دیوان معین

خواهد شد که همیشه مواظب انتظام عمل مریضخانه باشد

شستن لباس و تنظیف منزل و رخت خواب مرضا با پرستاران است

و خرج شست و شو از دیوان داده می شود

اطبای افواج از سایر مرضای اردو که مشغول خدمت دولت هستند از

هر طبقه که باشد باید عیادت نموده در معالجه آنها اهتمام نمایند

سالی هشتصد دست پیرهن و زیر جامه بطرز مخصوص که معین خواهد شد تحویل ناظم مریضخانه

میشود و آنها را نشانی میزنند که هر وقت پاره شد اسقاط آنرا داده عوض بگیرد

در اول هر روز طبیب هر فوجی مریض فوج را باز دید کند کسانی که مرضشان

شدت ندارد در همان چادر خودشان بمعالجه بپردازد و آنهارا که بامراض شدید

مبتلا شده اند بمریض خانه بفرستند

اگر اردو از جائی بجائی حرکت کند اطبا افواج در عرض راه از پهلوی مرضا دور نشوند

و هر یک جعبه دوای مختصری با خود داشته باشد که در مقام ضرورت بکار برد

صرف روشنائی برای چادر مرضا داده می شود

چادر حمام با ملزومات آن ~~در مریضخانه اردوئی~~ دو باب

سقا مخصوص مریضخانه با ملزومات آن از قبیل راویه و غیره در مریضخانه ~~اردوئی~~ یک نفر

در وقت حرکت اردو بجهة حمل و نقل مرضا بقدر حاجت مال کرایه شود و در هر

اردوئی صد جفت پالکی موجود باشد که در مقام ضرورت معطل حاصل نشود

فصل سیم

در جیره و مواجب و ملبوس و اسلحه و سایر تدارکات لازمه قشون و آن بر دو قسمت

قسم اول در باب قشون مامور

اولا مواجب سالیانه قشون بچهار قسط سه ماه بسه ماه چه از بابت تنخواه محلی قشون بعد از

وضع سه ماهه محلی و چه از بابت وجوه خزانه نظام همه را در اردوها تحویل تحویلدار

نظامی خواهند کرد و در حضور رئیس و نایب و اجودان باشی و لشکر نویس

باجا و افراد قشون بالتمام داده خواهد شد

ثانیا سه دست ملبوس به این موجب داده شود

ملبوس و کلاه چوخا در دو سال یکدست — ملبوس و کلاه یکساله دو دست — کلاه یکساله طاقه — چکمه و کفش: چکمه زوج، کفش زوج

برونه در دو سال یکعدد

ثالثاً جیره قشون ماه بماه یا تنخواه بقیمت یومیه محل اردو و یا گندم بجنسه داده شود

و جیره عرض راه بقیمت عادله محل حرکت داده خواهد شد

رابعاً ابتدای جیره از روز حرکت از خانه باشد

خامساً چون داشتن الاغ برای حمل و نقل بنه سرباز از جهات عدیده باعث زحمت و اشکال و مانع اجرای بعضی تنظیمات است لهذا نظر بمحسنات چند مقرر است که بعوض الاغی که الآن سرباز برای بنه خود برمیدارد هر شش نفر سرباز یکراس یابو برای حمل و نقل بنه خود داشته باشد که در هیچ جا موجب معطلی و باعث اشکال نشود و از دیوان هر ساله نفری سه هزار بعنوان اسقاط و علاوه بر آن علیق آن یابوها در ایام سفر بسرباز داده شود و برای راه بردن و متوجه شدن و چراندن یابوهای افواج مقرر است که علاوه بر مأخذ نفری افواج برای

هر شش

هر شش راس یابو یکنفر مهتر معین و جیره و مواجب و ملبوس آن از دیوان داده شود

قسم دویم در باب قشون مرخص خانه

مواجب نوکر مرخص خانه شش ماهه داده شود و آن بر دو نوع است

نوع اول در ولایتی که شش ماهه محل دارند در همان محل بآنها برسد

نوع دویم در ولایتی که سه ماهه محل دارند سه ماهه را از محل دریافت و سه ماه دیگر را دولت از خزانه کارسازی نماید مواجب سرتیپ و سرهنگ و مشرف سالیانه داده میشود

برای حصول اطمینان از رسیدن مواجب شش ماهه نوکر مرخص خانه هر ساله یکنفر از وزارت جنگ بهر ولایتی مامور شود که رؤسای قشون مواجب ابواجمعی خود را باطلاع و استحضار او پرداخته طومار با مهر گرفته بدفتر لشکر بفرستند

اخراجات شخص مامور در خورشانی که دارد در وقت ماموریت او از جانب دولت داده خواهد شد و مقرر است که حبه و دیناری باسم تعارف و رشوه نگیرد

سه ماه قبل از رسیدن موعد مرخصی اردوها از وزارت جنگ قسمت افواجی

که باید سرباز دولتی مامور شود بافواج مرخص خانه اخبار خواهد شد و میباید آن
افواج بعد از حاضر شدن زیاده بر پنجروز برای سان دادن و گرفتن سیورسات
عرض راه و غیره در محل توقف خود معطل نشده و روانه محل ماموریت شوند و باید
چنان حرکت کنند که در روز موعد وارد اردوها شوند و اگر تعویق و تاخیری در
آن موعد بهم رسد اگر از حکومت شده است بر حاکمست که چیره علاوه بر پنجروز را
از خود کارسازی نماید و اگر از صاحب منصبان قشون است تنبیهات
مقرره در فصل تنبیهات در حق آنها مجری میشود

فصل چهارم در وضع گرفتن و مدت خدمت و قرار فراری و آن مشتمل بر سه ماده است

ماده اول

بهترین وضع گرفتن قشون موافق تحریر نفوس است و مادام که قرار آن بانجام
نرسیده است موقتاً قرار گرفتن قشون و معتبر کردن آن باینطور مقرر است که
صاحب منصب هر فوج با حاکم آن ولایت برضای مالک و ارباب و کدخدا

بتصد

بتصدیق صاحب منصب کسر نفری سرباز را موافق معمول ولایت گرفته و باید
کدخدا و مالک التزام سپرده ضامن پاداری سرباز بشوند باین معنی که هر سرباز
کمتر از پانزده تومان علاقه نداشته باشد و از جانب اولیای دولت حکم عمومی
بجمیع حکام صادر شود که اگر سرباز از ولایتی بولایتی و یا از دهی بدهی فرار کند
بمحض اظهار صاحب منصب و مالک و نمایندگی آنها بدون مطالبه حکم مخصوص سرباز را
گرفته بدست صاحب منصب و مالک بسپارند و در هر قریه هر کس سرباز فراری را
نگاهدارد خود او را بسربازی خواهند برد و همچنین مقرر است که اگر سربازی بخواهد
زن و بچه خود را از دهی بده دیگر ببرد کدخدا و ارباب مانع شوند

ماده دویم در باب فراری

آنچه کسر سرباز از ولایات گرفته میشود باید موافق قانون مرقومه فوق باشد و البته
فراری نخواهد شد و بعد ازین هم هرچه عوض غایب و متوفی گرفته میشود تا وقتی
که اجرای تحریر نفوس نشده است بهمان قاعده با ضامن خواهد بود و از این حکم

مستثنی نخواهد بود واحدی از آحاد سرباز خواه آذربایجانی یا عراقی یا خراسانی وغیره
اما سربازیکه حالا موجود است چون اغلب واکثر باین قاعده گرفته نشده است
وضامنی ندارند خاصه قشون آذربایجانی که عموما داوطلب هستند برای عدم فرار
آنها حکم از جانب دولت صادر خواهد شد و بجمیع قرا و بلدان ممالک محروسه
که سرباز دارند اعلام میشود که اگر سربازی از اردو یا از سر خدمت و قراولی
و ساخلوی بجائی فرار کند کسان و منسوبان او بمحض اطلاع اگر بخانه خود آمده بدست
بهر نحو هست او را راضی کرده معاودت دهند و اگر تمکین نکند بحاکم ولایت
اطلاع دهند که او را اگرچه محبوس سازد اگر در این فقرات اهمال نمایند از جانب
وزارت جنگ محصل مأمور خواهد شد که خانه سرباز فراری را خراب کرده منسوب
و کسانش را خواهند برد و در سر همان خدمت باشند تا سرباز را بعینه بدست آورده
بصاحب منصب آن فوج یا حاکم ولایت بسپارند بعد از آن هم بر عهده وکیل
اول او واجب است که بمحض فرار کردن سربازی فورا بسر دسته خود و او بسرهنک

و سرهنک بسرتیپ و او برئیس کل اعلام نماید تا او نیز بوزارت جنگ اخبار کند
که همین حکم را درباره سرباز فراری اجرا دارند و این اعلام وکیل اول بسر دسته
و اعلام او بصاحب منصب بزرگتر تا رئیس اردو باید بموجب نوشته و تاریخ روز
و ماه باشد باین طور که هر یک از اخبار کنند کان برای سند خود از بزرگتر خود نوشته رسید
بگیرد تا اگر یکی از این سلسله اعلام کنند کان اهمال در ادای تکلیف خود نموده
باشد در حین رجوع باسناد فی الفور معلوم شود و سزای خلاف از سر جوقه
تا سلطان اینست که تا حضور سرباز در جای او بکار سربازی مشغول گردد

ماده سیم در قرار مدت خدمت سربازی

قرار مدت خدمت سرباز را دولت در ده سال مقرر خواهد داشت باین نحو
موافق قرار حالیه که باید دو سال دو سال از اردوها و سر خدمت عوض شوند
شش سال در اردوهای مشق و سرحدات مشغول مشق و قراولی باشند و چهار سال
در خانه خواهند بود و بعد از آن مرخص ابدی خواهند شد و ثبت اسامی آنها

بدفتر لشکر سپرده خواهد شد که در مقام ضرورت معلوم باشد و برای اجرای این قانون
که هم به رعیت یکمرتبه تحمیل بزرگی وارد نیاید و هم عساکر دولت یکدفعه عوض
و جدید نشود در اول ماموریت که هر فوجی احضار میشود رسیدگی خواهد شد هر قدر
متوفی و معیوب و بیمصرف باشد از وزارت جنگ حکم خواهد شد که عوض آنها را
بقاعده مقرره گرفته بفرستند و بفوجها ملحق نمایند و پیر و بیمصرف و قدیمی را اخراج
نمایند و بعد از آن هر سالی یکربع از افواج مرخص خانه را از سربازان بی باد
عوض متوفی و پیر و معیوب و سربازانی که مدت خدمت آنها از پانزده بسال
گذشته باشد مشخص کرده اخراج نمایند و عوض آنها بقاعده مقرره گرفته شود که
در وقت احضار نوبت ثانی باردوها کم و کسر و متوفی نداشته باشند و از دولت
برای هر اردوئی یکنفر سررشته دار مخصوص منصوب خواهد شد که اسامی نفری
افواج را ثبت نماید و تاریخ برقراری هر یک از آحاد و افراد افواج را ضبط کند
و تغییر و تبدیلی که اتفاق افتد ماه بماه سال بسال بوزارت جنگ بدهد و تحویل

شهرا

قبل از رسیدن موعد اخراجی هر سربازی صورت اسامی سرباز و پدر و ولایت
و قریه آنها را بوزارت جنگ بدهد که عوض آنرا از محل هر یک گرفته آماده سازند
تا وقت ماموریت سفر شخص سرباز اخراج باشد و عوض او بسفر برود

فصل پنجم

در تعیین مدرسه نظامی با جمیع لوازم آن در دار الخلافه که مخصوص تعلیم و تربیت پیاده
نظام و توپخانه باشد و در ابتدای بنای مدرسه و بعد از آن باتصال باید عدد
شاگردان دولتی کمتر از نود نفر نباشد که همه ساله سی نفر داخل مدرسه و سی نفر
تربیت شده داخل نظام شوند و علاوه بر این از صاحب منصبان اردوی دار الخلافه
در نزد معلمین آنجا روزی دو ساعت بعد از مشق بدرس نظامی اقدام نمایند
و نیز همه ساله از پانزده نفر تا بیست نفر از اولاد نجبا و صاحب منصبان
فقط برای تعلیم علوم نظامیه مامور و تربیت شوند

فصل ششم

در تعیین مصلحت خانهٔ عسکریه است که مرکب باشد از چند نفر اعاظم از نظام و غیر نظام بر حسب انتخاب و صلاح دید وزارت جنگ و همواره مراقب انتظام فقرات اربعه باشند

اولا سوای جمعه و دوشنبه و ایام متبرکه و محظوره هر روزه با کمال استمرار در عمل قشونی گفتگو کرده حاصل مجلس را در آخر هفته بوزارت جنگ عرض کنند

ثانیا روزنامهٔ قشونی که از اردوها و ولایات و نوشتجاتی که در باب عمل عسکریه بوزارت جنگ میرسد بمجلس میدهند که آنچه در مجلس صلاح دانستند گفتگو نمایند و بعرض وزارت جنگ رسانیده اگر تغییر و تبدیلی لازم باشد داده بعد از عرض حضور همایون احکام آنرا صادر نموده فورا بدون معطلی باردوها و ولایات بنویسند

ثالثا در کار قشون اگر چیزی بخیال ایشان برسد که موجب مزید استحکام و انتظام امور قشون و مفید فایده و صرفه برای دولت باشد بنویسند و هفته یکروز بعرض وزارت جنگ برسانند

رابعا ثبت اوامر و احکامی که بجهة امور قشون صادر میشود و همچنین تاریخ حرکت و سکون قشون و اخراجی و برقراری سرباز را ضبط نموده نگذارند در موعد آن اختلاف واقع شود

و مقرر است که این مجلس در دو جا منعقد شود یکی در طهران و دیگری در تبریز و رجوع مجلس منعقده در تبریز بمجلس منعقده در طهران باشد

فصل هفتم

ساختن راههای معظم و اتصال سیم تلگراف از اردوها بپای تخت همایون

باب دویم

در تکالیف نوکر و آن مشتمل بر چند فصل است

فصل اول

در تکلیف وزیر جنگ بر عهدهٔ وزیر جنگ است که احکام و قوانین این کتابچه را تماما کاملا اجرا بدارد و نقطه و نکته از آنرا مهمل و متروک نگذارد و در نظم و نسق و ترقیات

قشون خود را آسوده نگذارد و کمال مراقبت در نظم توپخانه و قورخانه و جبه خانه و صاحب منصبان و آحاد و افراد لشکر از توپچی و قورخانه چی و سرباز و سوار بعمل آورده و مواجب و ملبوس و سیورسات و سایر تدارکات عسکریه را از وقت و موقع نگذارند و نگذارد که هیچیک از اجزاء دایره متعلقه بقشون از تکالیف و خدمات مخصوصه خود اهمال و غفلت نمایند یا انحراف و عدول ورزند تکلیف وزیر جنگ است که پاداش خدمت و سزای غفلت و خیانت هرکس را چنانچه مقرر است بدهد

لازمست بر وزیر جنگ که همیشه بهر نحو که باید و شاید از بطون حالت قشون و اجرا و عدم اجرای قانون اطلاع داشته باشد و در هر اردوئی قانون دار چند تعیین کند که متفحص حالت مردم باشند و احوال هرکسی را از نیک و بد و بهر نحو رفتار نمایند از روی صداقت بوزارت جنگ اخبار کنند

بر وزیر جنگ لازمست که دو سال یکمرتبه دو ماه قبل از انقضای موعد اردوها

بهار اردوئی آدمی زیرک کاردان بغرض مامور کند که در وقت مرخصی قشون اردو باطلاع رئیس اردو بکم و کسر و سان قشون اردو رسیدگی کند و صورت کم و کسر متوفای قشون را آورده و از حالت اردو و صاحب منصبان کل و جزو اطلاعات لازمه تحصیل نموده ملاحظه نماید که قوانین مقرره نظامیه کاملا مجری شده و یا غفلت و اهمالی روی داده است گذارش را جزو بجزو بوزارت جنگ اطلاع بدهد تا از وزارت جنگ بمقتضای آن پاداش خدمت و سزای غفلت هرکس داده شود

فصل دویم

در تکالیف رؤسای اردوها

رئیس اردو میبایدقشون اردو را هیچوقت بیکار نگذارد و در مشق و تربیت آنها ساعی باشد و هرقدر سرباز و توپچی در اردو هست باید همه روزه حاضر مشق سازد مگر روزهای جمعه و ایام متبرکه و مخطوره را تعطیل قرار بدهد

باقی اوقات را باید مشغول مشق و تعلیم باشند و غروب روزها در میدان مشق
حاضر باشند که غروب و بد مشق افواج و توپچی رسیدگی کند و در مشق و تعلیم آنها
سعی نماید و رسیدگی باسلحه قشون کرده هرگاه از اسباب آنها چیزی مفقود
شده باشد فورا امر بساختن آن نماید مگر اسباب جزئیه که سرباز باید غرامت بدهد

هفته یکروز مریضخانه‌های اردو سرکشی نموده در نظم و پاکیزگی و مراقبت و اهتمام
اطبا و جراحان رسیدگی نماید و نگذارد که بخلاف دستور العمل مریضخانه رفتار
شود افواج را ماهی دو مرتبه بمشق شلیک و دو مرتبه بمشق تیراندازی وادارد
که سربازان درست نشانه زدن را بیاموزند و همچنین توپچی را ماهی چهار
دفعه بمشق تیراندازی توپ وادارد

در هر هفته یک روز بدقت سرکشی بعمل توپخانه و قورخانه اردو بکند و توپخانه
و قورخانه را بسیار پاکیزه و منظف نگاه دارد و اگر کم و کسری داشته باشد
فورا بوزارت جنگ اظهار دارد که عوض فرستاده شود

هفته

هفته سه روز بعد از مشق سه ساعت بغروب مانده جمیع صاحب منصبان اردو را
از سرتیپ الی سلطان بجهة تعلیم علوم نظامیه حاضر کند که در نزد معلمین مشق جنگ
و هندسه و غیره تا دو ساعت درس بخوانند و بعد از آن درسی که متعلق بکار
نایب و وکیل و سرجوقه است بآنها تعلیم و تلقین نمایند که آنها نیز بآحاد و
افراد توپچی و سرباز بیاموزند و نیز باید روزی ده نفر سرباز و ده نفر توپچی
بگمارد که مشغول ساختن فشنگ و بستن کیسه باروط و گلوله و طرقه و سایر ملزومات
توپخانه باشند و خود رئیس باشیار قورخانه رسیدگی نموده بدون انتخاب از هر چیز
آن برداشته امتحان کند هر چیز آن که معیوب باشد فورا بوزارت جنگ اعلام نماید

اگر از قشون اردو کسی غایب و فراری باشد فی الفور بتعاقب او فرستاده او را
بیاورد و حاضر خدمت نماید و تنبیه و سیاستی که در باب سرباز فراری مقرر است
مجری دارد

باید اردوی جمعی خود را چنان مستعد و آراسته نگاه دارد که هر وقت حکمی باو رسد

در احضار و ماموریت اردو زیاده از پنج چند معطلی بجهة کوچ اردو نداشته باشد

چند نفر آدمهای زیرک با سواد قسمت اردو دهد که قانون دار باشند و مراقبت
نمایند که اگر کسی تکلیف مقرره خود رفتار نکند و یا تخلف از قانون کتابچه دستورالعمل
نماید فوراً برئیس اردو اعلام کنند

تکلیف رئیس اردوست که مراقب باشد تکالیفی که برای صاحب منصب و
افراد لشکر نوشته شده ترک نشود

رئیس اردو قدغن کند و مراقب باشد از اهل قشون کسی اسلحه دیوانرا تماماً او جزءاً
بغیر از مشق یا خدمت دولت در جاهای دیگر استعمال نکند و قدغن نماید که توپچی
و سرباز بکاسبی از قبیل نانوائی و بقالی و قصابی مشغول نشوند و آنچه متعلق بصنعت است
از قبیل کفش دوزی و نجاری و آهنگری خیاطی و امثال آن عیب ندارد مهلت
چون در همه جا برای فوج بکار می آید مطلوب و پسندیده است و عملگی برای
سرباز و نوکر دیوان تقصیر است باید تنبیه شود

دواب

دواب و بارکش دیوانی را اعم از عراده یا شتر که برای قشون معین شده رئیس
اردو غیر از حمل و نقل سیورسات قشون نگذارد بکار دیگر اقدام نمایند و مباشر
عراده و شتر هم نباید از اطاعت رئیس اردو تخلف و تجاوز کند

بر رئیس اردوست که احتساب اردو را سخت کند و نگذارد جنگ و نزاع و
قماربازی و شرابخوری در اردو بشود و اگر کسی مرتکب شود احکام شرع را
بفتوای حاکم شرعی که در اردوست بر او جاری بسازند

نباید از قشون و بهات حول و حوش یا رعایائی که بجهة معاملات باردو می آیند
جبر و تعدی واقع شود در صورت وقوع بر رئیس اردو واجب است که بقاعده عدل
و حق بدون اغماض و پرده پوشی رفع کند و اگر چیزی از رعایای دهات یا کسانی
که باردو برای معاملات می آیند بگیرند ماخوذه را مسترد ساخته بصاحبش بدهد

در هر اردوئی که فوج مهندس نباشد از هر فوجی پنجاه نفر با سواد زیرک را رئیس اردو
منتخب نماید و بدست معلم هندسه بسپارد که همه روزه علم مهندسی بآنها علماً و

وعملا بیامورند و رئیس اردو مواظبت کند که هم درس مهندسی بخوانند و هم
عمل آنرا از قبیل کندن سنگر و باستیان و خط متوازی و قلعه فوری و پاریج و غیره
بعمل آورند.

در هر اردوئی یک نفر عالم پیش‌نماز بتصدیق حکام شرع گذاشته شود بر رئیس
اردو پاس احترام شرع شریف لازمست میباید اهل اردو را بنماز جماعت
وادارد و در ایام عاشورا بلوازم تعزیه داری اقدام کند و در استحکام
و اجرای قواعد شریعت مطهره اهتمام نماید و نگذارد کسی بخلاف شرع عمل کند

رئیس اردو نباید طمع در مواجب و مرسوم قشون کند بلکه تعارف از قشون
قبول نکند و نگذارد احدی از مواجب و مرسوم قشون حبه و دیناری اخذ و طمع کند
طمع کننده در مال قشون هر کس باشد در دفعه اول بالمضاعف از او دریافت
خواهد شد در دفعه ثانی بالمضاعف وجه ماخوذه را خواهد داد بعلاوه یکماه حبس.
در دفعه ثالث استرداد وجه ماخوذه بالمضاعف و عزل و ششماه حبس خواهد بود.

داروغه

و از تکالیف رئیس اردو رسیدگی بعمل سواره است سواره دولت و حالت از
یا مامور سرحدات ولایات میباشند یا متوقف مرخص خانه در هر صورت رئیس اردو
سواره ولایتی را که از حیثیت مسافت اقرب باردوی او هستند در ایام تعلیف
احضار کرده که سالی دو ماه متوقف اردو باشند و جیره و مواجب و اسقاط اسب
و سایر تدارکات آنها را بتفصیلی که در دفتر لشکر معین شده موافق قانونی که برای
رسانیدن جیره و مواجب و سایر مهمات پیاده نظام مقرر است فردا فردا
بآنها برساند و اسب و اسباب و اسلحه آنها را بازدید کرده عیب و نقص و
معایب آنها را رفع و اصلاح کند و مواظبت نماید که لباس دستجات سواره
چنانچه مقرر شده یکرنگ باشد آنچه را که موافق حکم وزارت جنگ باید مامور
نماید بمحل ماموریت بفرستد و آنچه را که باید متوقف خانه باشند مرخص نماید
و بعد از اجرای این تکالیف ثبت اسامی و صورت عمل و تفصیل احوال و نیک و بد
آنها را نوشته بوزارت جنگ بفرستد

رئیس اردو باید هفته دو دفعه اجودان باشی اردو را بمریضخانه بفرستد که هم از جانب
رئیس عیادت کند و هم از احوال مرضا جویا شود که اطبا آمده اند و دستورالعمل
داده اند یا نه و روزنامه نفری مریضخانه را بجهة رئیس ببرد

فصل سیم در تکلیف سرتیپان و سرهنگان پیاده نظام

تکلیف سرتیپان و سرهنگان است که اطاعت وزیر جنگ را باکمال صداقت
وراستی بر خود واجب داشته هیچ وجه من الوجوه امری از امور راجعه بخدمات محوّله
خود را از وزیر جنگ پوشیده و پنهان ننمایند و نسبت باو صدق محض و اراده صرف داشته باشند

هر روز فوج جمعی خود را مشق وادارند

روزی یکدفعه روزنامه برئیس اردو بدهند

مرضای جمعی خود را بمریضخانه بفرستند

هفته دو دفعه بملبوس و اسلحه فوج رسیدگی نموده اگر عیب و نقصی داشته
باشد برئیس اردو اعلام نماید

مسکن و مکان فوج را اهتمام نمایند که پاکیزه باشد

از میان فوج خارج نشوند مگر بضرورتی

هیچیک از صاحب منصبان جزو و افراد جمعی خود را بخدمت شخصی مأمور نکنند

احدی را نمیتوانند بدون اذن دولت اخراج نمایند

مراقب باشند که هیچوقت چه در هنگام سان دادن و چه در سایر اوقات سرباز
عوض و بدل در فوج نباشد

ساعی باشند که عقب مانده نداشته باشند

اگر سرباز فراری در فوج بوده باشد فوراً برئیس اردو اعلام نمایند

دیناری باسم رشوه نه از کسی بگیرند و نه بکسی بدهند

حبه و دیناری از جیره و مواجب سرباز طمع نکنند

مواظبت داشته باشند که در فوج جمعی خود شراب خوری و قماربازی نشود
و اگر کسی مرتکب شود حدود و تنبیهات مقرره را براو جاری نمایند

در ایام حرکت بارعایای عرض راه کمال سلوک را مرعی دارند و نگذارند حبه
و دیناری از صاحب منصب و سرباز تعدی و ستمی بر رعایا وارد آید
افراد جمعی خود را از کسب و فعلگی و مزدوری و بقالی و امثال آن منع نمایند
مگر آنچه متعلق بصنعت است که اگر ترغیب کنند بهتر است
باید مراقب باشند روزنامه که بوزیر جنگ و برئیس اردو میدهند بی تخلف و
بیان واقع باشد و در این باب جد کافی داشته باشند
خدمات و خیانت صاحب منصبان جمعی خود را از روی بیغرضی بوزارت جنگ
و برئیس اردو عرض و معلوم نمایند و چون دولت چنانکه خود را برای سزای
تقصیر و خیانت از هر کس که صادر شود مهیا کرده است کذلک حاضر است
برای اینکه هر خدمت نیز که از هر کس مشاهده کند جزای نیک آنرا با آن حد ممکن ا
بدون هیچ مضایقه بدهد لهذا تکلیف لازم صاحب منصبان خواهد بود که
خدمات هر کس را کائنا من کان حتی از آحاد و سرباز چه در میدان جنگ

ودر

و چه موارد دیگر بتقدیم برسانند بصداقت تمام بوزارت جنگ و رئیس اردو
معلوم نمایند که دولت سزای خدمت را بهر درجه که مقتضی باشد در حق آن خادم
بعمل آورد تا احدی تصور آنرا نکند که خدمت او در نزد دولت مجهول و با عوض خواهد ماند

فصل چهارم در تکلیف صاحب منصبان جزو پیاده نظام

تکالیف صاحب منصبان جزو از سر جوقه و وکیل تا سر دسته نسبت به سرتیپ و سرهنگ
بعینها همان تکالیف سرتیپ و سرهنگ است نسبت بوزیر جنگ و رئیس اردو

فصل پنجم در تکالیف آحاد پیاده نظام

هر فردی از افراد لشکر باید خود را حافظ شریعت و حامی و مقوی ملت بداند
و با کمال غیرت و عصبیت ملتی و دولتی اقدام و کوشش بخدمت کند و تکالیف مقرره
خود را بعمل آورد و در دین داری خود محکم و ثابت قدم باشد و خدمت دولت را
محض قوت و حفظ شریعت بکند و در زمان ماموریت از خدمت فرار نکند و برای
مرخصی از خدمت یا گرفتن عوض و بدل رشوه و تعارفی بکسی ندهد و ایام خدمت خود را

باشوقها شها برساند و در جنگ پشت به دشمن ننماید و برای خود و وطن خود ننگ بار نیاورد

تکلیف سرباز است که در اردوهای مشق و ماموریت سرحدات جز روزهای تعطیل

در سایر ایام موافق اخبار نظامی برای مشق حاضر شود و در وقت مشق صحبت

نکند و حرف نزند و گوش خود را به آواز فرمانده کل فرا دارد و حواس خود را

جمع کند که هر مشقی که میدهند زود بیاموزد و بحافظه بسپارد که فراموش نکند

و حسب المقرر میباید سربازها هی چهار دفعه در سر جا باشد مشق تفنگ اندازی بکنند

بر سرباز لازمست که اسلحه و ملبوس خود را پاک و پاکیزه و بی عیب نگاه دارد

مراقب باشد که از اسلحه دیوانی چیزی را مفقود نکند که غرامت آن بگردنش

وارد آید و اگر در میدان مشق و جنگ چیزی از اسلحه سرباز ضایع و مکسور شود

بعد از معاودت از میدان فوراً آنرا در دل و کیل و سلطان تسلیم نماید که او بقید قپاز

و چقماق ساز فوج بدهد که در همان روز مرمت کند و سرکه مرمت اسلحه خود را به روز

دیگر نگذارد و سرباز باید باز کردن و پاک کردن تفنگ را از معلمین بیاموزد

و همیشه

و همیشه آچار و کاغذ پرداخت که از دیوان باید داده شود با خود در کوله بار

داشته باشد که هر وقت لوله تفنگ یا اسباب آن چرک میشود یا زنگ میگیرد

فوراً باز کرده پاک کند و همیشه براق و شفاف نگاه دارد

سرباز نباید اسلحه دیوانرا هرگز غیر از وقت مشق و جنگ بکار دیگر استعمال کند

خواه بالتمام باشد یا بعضی از آنها مثل سرنیزه و سنبه و غیره اعم از اینکه در رکاب

اردوهای مشق باشد یا در سرحدات

سرباز هرگز نباید تفنگ خود را در حالتی که قراولست بر زمین بگذارد و باید بدیوار

تکیه دهد یا بر روی بال و عراده بگذارد بلکه اگر قراولست یا برای سیر و

در دوش باید باشد و الا در چاتمه باید باشد مگر سرباز مریض که در اول ناخوشی

باید تفنگ خود را بصاحب منصب خود بسپارد

سرباز در ایام ناخوشی نباید هرگز اسباب و اسلحه دولت را از قبیل کوله بار و

ملبوس نیزه یا دقی و غیره از یکدست ملبوس که پوشیده است با بالاپوش چیز دیگر در نزد

خود نگاه دارد و هرچه هست همه را باید بصاحب منصب بسپارد و بعد از رفع
ناخوشی پس بگیرد در اینمدت هرچه عیب میکند و مفقود شود غرامت برعهدهٔ
صاحب منصب است و برعهدهٔ صاحب منصب است که ملاحظه و رعایت
این امر را بکند و اگر سرباز فراموش کرده باشد صاحب منصب اسباب را بگیرد

خدمت احدی از آحاد ناس بر ذمهٔ سرباز نیست الا خدمت دولت و هیچ صاحب منصبی
از صاحب منصبان کل و جزء حق ندارد که سرباز را بخدمت شخصی خود امر کند
یا اسباب جلال خود قرار دهد مگر آنچه برای صاحب منصبان معین شده

قراول از وقتی که صاحب منصب قدغن میکند نباید احدی را بگذارد از آن محل
عبور و مرور کند هرکس باشد باید در همان مکان در پای چاتمه نگاه دارد تا وقتی
که صاحب منصب برسد و بصاحب منصب بسپارد خواه در شهرها و قراولخانهها
باشد و خواه در اردوهای مشق و جنگ

سرباز در ایام ماموریت خدمت اعم از رکاب یا اردوهای جنگ و مشق

یا سرحدات نباید بهیچ کسب و مزدوری و عملگی و غیره اشتغال ورزد و باید
جمیع اوقات خود را صرف تعلیم و تحصیل خدمت کند خاصه در وقتی که ملبس
بلباس نظامست نباید بکاری مشغول شود غیر از خدمت دولت

سرباز باید احتراز کند از اعمال خلاف شرع از قبیل شرابخوری و دزدی و
قماربازی و شرارت و هرزگی و غیره و حتی المقدور بنماز جماعت حاضر شود

سرباز نباید با خود مال بسفر بردارد و جمیع بنه و اسباب او را بقدریکه مقرر است
بعراده و دواب دیوانی حمل خواهند کرد

سیورسات قشون برای منازل عرض راه بقیمت عادلهٔ محل ماموریت از دولت
داده خواهد شد در هر صورت سرباز نباید از دهات عرض راه چیزی از کسی مطالبه
و ماخوذ دارد دیگر هرچه ضرور دارد قیمت آنرا داده خریداری نماید و با ساکنین
دهات عرض راه با کمال حسن سلوک رفتار نماید و نباید باحدی اذیت و آزار برساند
ساکنین دهات عرض راه نیز باید با سرباز در بیع و شری و معاملات بمساهله

رفتار کنند و زیاده از آنچه ده روز قبل از ورود سرباز میفروختند نفروشند خود سرباز مأذون نیست که در منازل عرض راه زیادتر از یکشب توقف کند مگر در صورت وقوع مانع بزرگی از قبیل برف و بوران و کولاک شدید یا جائی باشد که در پیش رو منازل بی آب و آذوقه باشد و برای تهیه آب و آذوقه و امثال آنها بمانند و الا بدون مانع بزرگی اگر در جائی توقف نمایند هر چند روز بمانند حق سیورسات نخواهند داشت و داده نمیشود

تکلیف هر فردی از افراد سرباز است که بداند در عرض سال چه قدر مواجب و سیورسات و تدارک و ملبوس باو داده میشود باین طور که هر یک از آحاد سرباز باید یک دستک سفید کوچکی با خود داشته باشد و بدهد مشرف بخط خود مبلغ و مقدار مواجب و سیورسات وغیره که از دیوان باید باو برسد در همانجا نوشته مشخص کند بعد از آن در هر وقت هر چه در آن سال بسرباز میدهند در پهلوی آن اگر خودش صاحب خط است بخط خودش و الا بخط رفیق و آشنای

صاحب خطی که دارد و الا بخط آردل وکیل و یا مشرف بنویسد در آخر اگر آنچه مشرف نوشته باو رسیده است فبها و الا اگر چیزی باقی مانده باشد از صاحب منصب خود مطالبه کند اگر صاحب منصب بگوید از دیوان نرسیده و در مطالبهٔ آن از سرهنگ و سرتیپ اهمال کند سرباز میتواند عرض خود را بسرهنگ و سرتیپ برساند اگر آنها هم اهمال کنند و چاره نکنند سرباز میتواند بلاواسطه برئیس قشون آن اردو عرض کند و اگر یکی از صاحب منصبان جزو اعم از آردل وکیل و نایب و سردسته دخل و تصرفی در مواجب و ملبوس و تدارکات قشون کرده باشند تکلیف سرباز است که حق خود را اولا با کمال احترام مطالبه نماید اگر دادند فبها و الا بهیچوجه من الوجوه نباید بحرفی و یا امری که منافی احترام صاحب منصب است رفتار نماید بلکه تکلیف سرباز در چنین موردی این است که بدون ظهور هیچ نوع بی ادبی و خلاف احترامی نسبت بصاحب منصب خود رقعه تفصیل احوال را برئیس اردو معلوم نماید تا رئیس اردو بمقتضای تکلیف

خود رفتار نماید و اگر از رئیس اردو نگاهی در ادای حق آنها ظاهر شود اجازه
خواهند داشت که شرح حال خود را نوشته بتوسط دو نفر بوزارت جنگ
و یا بمجلس شورای نظامیه بفرستند

و باید سرباز بداند که اگر از دست صاحب منصب خود عرض خلاف نماید
تنبیهی که مقرر است نسبت باو مجری خواهد شد

تکالیف و تفصیل مواجب و جیره صاحب منصبان جزء و کل و افراد سرباز
در کتابچه مخصوص علیحده نوشته و طبع شده بصاحب منصبان و آژدان و وکیلهای
هر فوج داده میشود که در هر هفته یکدفعه برای افراد قشون خوانده و مذاکره شود
که هر کس تکلیف خود را کاملا بداند

حدود و تنبیهات

تنبیهات آحاد و افراد سرباز و توپچی الی سرجوقه و وکیل بر دو نوع است آنچه
منافی شریعت اگر مرتکب شود حدود و احکام شریعت بر آنها جاری خواهد شد

واگر خلاف نظامی را مرتکب شود به تنبیهات مفصله نظامی دچار خواهد شد

حدود تنبیهات نظامیه

اگر رئیس اردو در اجرای قوانین کلیه و ادای تکالیف عمده خود و تربیت
عساکر اردوی ابواجمعی خود از روی عمد غفلت و اهمال نماید بعد از اثبات
غفلت و قصور او بحکم وزیر جنگ از ریاست اردو معزول و از رتبه که دارد یک
درجه تنزل مینماید

اگر سرتیپها و سرهنگها از تکالیف خدمت محوله بخود از قبیل حفظ نظم و تربیت
ابواجمعی و ماموریت خود اهمال و غفلت کنند تا یکسال یکدرجه از رتبه که دارند
تنزل خواهند کرد و اگر نسبت برئیسی که باو سپرده شده‌اند خلاف
اطاعتی ظاهر نمایند یا از جیره و مواجب نوکر ابواجمعی خود بخورند یا رشوه
تعارفی از آنها بگیرند بعد از اثبات تقصیر از منصبی که دارند معزول شوند

اگر شهری و یا قلعه و اردوئی بیورش گرفته شود و از اهل نظام از جای خود

بجهة یغما بیرون برد عفو بتهائی که بحکم رئیس قشون که فرمانده یورش بوده است
و اعلان شده در حق او مجری خواهد شد

هر تحویلدار و صاحب منصب که در دادن جیره و مواجب و تقسیم سایر چیزها عدد
قشون را خواه در راه و خواه در میان لشکر و خواه در حالت مستحفظی زیاده از آنچه
حاضر میباشد قلمداد نموده باشد و زیاده از نفری قشون حاضری دریافت
کرده مستحق یکسال حبس نظامی و آنچه هم زیادی گرفته باشد از او استرداد مینمایند

هر اهل قشونی و یا تحویلداری بعد از آنکه از سیورساتی که بجهة قشون تحویل او میشود
کسر بدهد یا با نداشتن عذر موجه و گرفتن رشوه و تعارف سیورسات بد بگیرد
باید از شغل خود معزول گشته یکسال در حبس بماند و اگر عوض کند تفاوت قیمت
سیورسات از او دریافت میشود

هر ماموری و مباشری که قبض عملی درست کند و یا شبیه خط کسی را برای تقلب
بسازد یکسال در حبس بماند و از نوکری اخراج شود

هران

هر انباردار قورخانه و توپخانه که از اشیاء تحویلی خود چیزی سرقت کند یکسال در
زنجیر بماند و قیمت اشیائی را که برداشته و یا عوض نموده است کارسازی نماید

هر یک از اهل قشون از خانه شخصی که در آنجا منزل داشته چیزی سرقت نماید
یکسال باید در زنجیر بماند و صد تازیانه بخورد و مال مسروقه را پس بدهد

هر کس از اهل قشون که از راه مکر و شرور خوراک و مشروبات خود را از اهل دهی و
یا شهری خواه در راه و خواه در مستحفظی و خواه در حالتی که قشون را بجهة سهولت کار
و وسعت مکان قسمت نموده بدهات میفرستند بی پول گرفته است عیناً یا عوضاً
پس بدهد و سه ماه در حبس بماند و اگر تهدید و وعید گرفته است شش ماه و اگر جراحتی
رسانده یا بالاتر از آن باشد بموجب حکم شرع رفتار خواهد شد

هرگاه از اهل قشون در مکانی که باشد و مخل امنیت آن مکان گردیده و متعرض
آزادی ساکنین آنجا شود شش ماه باید در حبس بماند و اگر کسی را هم زده باشد ضعف آن
تنبیه میشود هرگاه از اهل قشون سرحدداران و ساکنین سرحدات را ترغیب کند که از

مکان خودشان بیرون رفته بسمت دشمن بروند دو سال در زنجیر ماند

هرگاه از اهل قشون که در هنگام پاسبانی و یا طلیعه داری در مقابل دشمن عوض
اینکه دستور العمل خود را بجا بیاورد بخیال حفظ جان و سلامتی خود بی اجازهٔ
صاحب منصب از جای خود بیرون رود سزاوار قتل خواهد بود

هرگاه کسی از اهل قشون از جملهٔ مفسدین بوده و برای تمهید فساد مجمعی نموده باشند
و سر رفقای خود را فاش و آشکار نماید بهیچوجه مستحق تنبیه نخواهد بود و از مفسدین محسوب نمیشود

هرکس از اهل قشون که بدون رخصت ناچه از سرکرده خود چنانچه در فصول گذشته
ذکر شد خواه وارد و خواه در قلعه و مکانیکه در حالت محصوری باشد در سمت
مقابل دشمن از حدودیکه فرمانده تعیین و عبور از آنجا را قدغن کرده است
پا بیرون گذارد سیصد تازیانه میخورد

هرگاه از اهل قشون بطور قطع دانسته شود که برای دشمن جاسوسی میکند صاحب
هر شغل باشد باید مقتول شود

اگر

هرگاه از اهل قشون که در هر مملکت باشد به تنهائی و یا باتفاق چندین نفر سلاح در دست
بجهة یغما در خانهها و املاک ساکنین آنجا رفته و یا بر سر مردم ریخته اموال آنها را
نهب و غارت نمایند یا خرمن و انبار آنها را آتش بزنند سزاوار پانصد تازیانه
و سه ماه حبس خواهد بود و اموال منهوبه بعینها و یا بغرامتها از آنها استرداد میشود

هرگاه از اهل قشون بدون استثناء در هر یکی از ممالک و ولایات خارجه باشد
بحجرهها و انبارها و خانههای صحرائی و یا مسکونی و آبادی و سایر ابنیهٔ عمومی و یا مخصوصی
غله و حاصل که جمع گردیده و یا در حالت جمع شدن باشد بی اذن و اجازهٔ مکتوبی
فرمانده آتش زده باشد سزاوار تنبیه شدید و یکسال حبس خواهد شد

هرگاه از اهل قشون برخلاف حکم رئیس اردو در هنگام جنگ و یا بعد از جنگ
کسی را که در مقاتله بقتل رسیده باشد در معرکهٔ قتال برهنه نماید عقوبت در
حق او صد تازیانه خواهد بود

هرگاه از اهل قشون در میدان جنگ بعد از محاربه و یا در وقت محاربه کسی را

که از حالت و قوت جنگ افتاده ولی هنوز رمقی در وی باقی باشد برهنه نماید
یک ماه در قسم اول خواهد بود و اگر از اردو بازارچیها و یا غیر اهالی نظام مرتکب
این عمل شود مستوجب یکسال حبس است

اگر از مباشرین عرادهها و یا صاحب جمعان بارکشهای دیوانی عرادهها و شترهای
دیوانی را بغیر از حمل و نقل بنه و سیورسات سرباز و قورخانه و سایر مهمات اردو
بکار دیگر وا دارند هر مدت که بکار برده‌اند کرایه و عشیق و علوفه و جیره و مواجب
و استقاط و تدارکات دواب و جلودار و مهتر و ساربان و غیره آن مدت را
علاوه بر کرایه از آنها بگیرند و بعد از یک ماه حبس از منصب معزول شوند

هر صاحب منصبی که از سرباز و صاحب منصب جزو رشوه بگیرد در دفعه
اول در حضور صاحب منصبان اردو دو مقابل وجه ماخوذه را از او دریافت
و او را توبیخ نمایند و در دفعه ثانی سه مقابل وجه ماخوذه را دریافت و یک
درجه از رتبه که دارد تنزل نماید

تنبیهات فراری قشون

اگر در وقت احضار سفر فرار کند پانصد تازیانه باو زده میشود و دو سال بر
مدت خدمت او می‌افزاید و هر کسی که او را گرفته بیاورد سه تومان باو داده میشود

و اگر از میدان جنگ فرار کند حکمش قتل است

و اگر از اردو یا لشکر یا عرض راه ماموریت بسفر جنگ فرار کند هر گاه فرارش
بجانب دشمن است هر چه مایملک اوست ضبط میشود و هر وقت بدست بیاید حکمش قتل است

و اگر بداخله مملکت است پانصد تازیانه باو زده میشود و دو سال بر مدت خدمتش
می‌افزاید و هر کس او را گرفته بیاورد پنج تومان مستمری در حق او برقرار میشود و
هر کس او را پنهان کند دو سال در حبس خواهد بود که روزها مشغول فعلگی کار دولتی
باشد و شبها در زنجیر باشد

و اگر با اسلحه فرار کرده باشد اسلحه را عینا یا غرامتا از او میگیرند و سه سال
بر مدت خدمت او افزوده میشود

واگر از اردوهای مشق یا از کاب یا از ساخلوی ولایات فرار کند سیصد تازیانه
میخورد و سه ماه در حبس نظام خواهد بود و اگر کسی او را پنهان کند یکسال در حبس
خواهد بود که روزها مشغول فعلگی کار دولتی و شبها در زنجیر باشد

و اگر سرباز در وقت مشق از طلوع آفتاب تا غروب روز دیگر در میدان
مشق و در سر خدمت بدون علتی حاضر نشود پنجاه تازیانه خواهد خورد

سرباز اگر در میدان مشق در وقتیکه فرمانده حکم میدهد و مشغول شود صحبت بدارد
و یا حرف بزند بیست چوب از روی لباس باو میزنند و اگر حرکت کند و تغییر
در ایستادن خود بدهد ده چوب دیگر بر آن افزوده خواهد شد

اگر سرباز رشوه بصاحب منصب بدهد و مرخص شود و مساوی ایام غیبت
بر مدت خدمتش افزوده می شود

سرباز در قراول دو ساعت زیادتر نباید بایستد وکیل و سرجوقه بعد از دو ساعت
باید او را عوض کنند و اگر نکنند و از وقت بگذرد صد تازیانه میخورند

اگر سرباز در وقت نوبت قراولی بخوابد یا بر زمین بنشیند و یا تفنگ خود را بر زمین
یا دیوار بگذارد که از دوشش بردارد پنجاه تازیانه خواهد خورد

اگر سرباز در وقت ماموریت بکار دیگر غیر از خدمت دولت از قبیل مزدوری و عملگی
و کسب مبادرت کند یکصد تازیانه خواهد خورد بعلاوه که وجه کسب هم از او دریافت میشود

اگر سربازی بعد از اعلام صاحب منصب از قراولی غفلت کند و در خواب
باشد یا در جای خود نه ایستاده باشد صد تازیانه خواهد خورد و اگر رشوه بگیرد و اذن
بدهد بکسی شب از جائی که ممنوع است بگذرد دویست تازیانه خواهد خورد اگر در
اردوی جنگ باشد پانصد تازیانه خواهد خورد و شش ماه در حبس خواهد بود

اگر کسی بزور از قراول بگذرد از صاحب منصبان بزرگ درباری باشد
بیست و پنج تومان باید بدهد و اگر غیر صاحب منصب باشد دویست چوب فراشی
میخورد و در صورتیکه جراحتی بقراول برسد این تنبیه در حق اشخاص مذکوره بالمضاعف
خواهد شد و دیه شرعی را نیز بسرباز میدهد

اگر سرباز اذیت و خسارت مالی بکسی وارد بیاورد و بتقلب از کسی چیزی بگیرد بتهدید
وجه ماخوذه خواهد شد و دویست تازیانه خواهد خورد و هرگاه در آن اخذ صدمه هم
زده و تهدیدی بکار برده باشد سیصد تازیانه خواهد خورد و وجه ماخوذه را هم
عینا و یا عوضا رد خواهد کرد و اگر زخم هم زده باشد و زخم منکر نباشد حدود
شرعیه براو جاری میشود

اگر سرباز بجهة طفره از جنگ خود را پنهان کند و در پای بیدق در میدان جنگ
حاضر نشود دویست تازیانه خواهد خورد

هرگاه از اهل قشون در هنگام پاسبانی و یا پیش قراولی در مقابل دشمن بخیال
حفظ جان از جای خود بیرون رود و یا از میان قشون و یا قلعه که در سرحد مملکت
واقع شده فرار کند حدود وارده در شرع انور در حق او مجری شود

تنبیهات قشونی که عصیان ورزند

هرگاه از اهل نظام و غیر نظام کلی یا جزئی حالت شورش و عدم اطاعت را

ظاهر سازند از جانب وزارت جنگ یا رئیس اردو تنبیهات مفصله در حق آنها جاری خواهد شد
اولا بقدر کفایت بتنبیه قشون عاصی از عساکر حاضره در آن محل با اسلحه حربیه
حاضر میشود بعد از آن سردار قشون حکم خواهد داد که در برابر قشون عاصی منادی
باواز بلند ندا کند بطوریکه جمیع قشون عاصی بشنوند که قشون عاصی اسلحه از دست
فرو گذاشته بدایره اطاعت درآیند پیش از آنکه مثل دشمن ملتی با آنها رفتار شود
بدون اسلحه تا ساعت معین بمکانی که سردار قشون مشخص کرده است بروند از سیاست
معاف خواهند بود و الا جمیع عساکر نظامی و ملتی که حاضرند بجهة حفظ ناموس
سلطنت و قانون نظامی مبادرت بجنگ خواهند نمود

و سه مرتبه آن منادی همین ندا را هر دفعه بفاصله نیم ساعت خواهد کرد هرگاه
قبل از ندای منادی قشون عاصی بمحض رؤیت اجتماع عساکر مأموره اقدام بتجاسر
نمایند سرکرده کل تدبیراتی که بجهة مطیع نمودن آنها لازم داند بکار برد
سربازهائیکه بعد از ندای اول باطاعت درآیند و بدون سلاح بمکانی که بآنها نشان

داده شده است بروند از تنبیه آنها اغماض میشود

وآنهائیکه بعد از ندای دویم اطاعت کنند سه ماه در حبس نظامی خواهند بود
وصاحب منصبانی که با آنها متفق بوده‌اند درصورتیکه یقین قطعی حاصل نشده باشد
براینکه محرک و باعث بر عصیان آنها هستند شش ماه در حبس خواهند بود
واگر یقین قطعی حاصل شود که آن صاحب منصبان محرک بوده‌اند از منصب
معزول شده پانصد تازیانه میخورند و دو سال در حبس خواهند بود

واگر بعد از ندای سیم باطاعت آیند قبل از مبادرت بحرب صاحب منصب
دو سال و تابین یکسال در حبس خواهند بود و علاوه بر آن بعد از بیرون آمدن
از حبس صاحب منصب یکدرجه از منصب خود تنزل خواهد کرد و دو سال هم بر مدت
خدمت تابین افزوده خواهد شد

خاتمهٔ کتاب که درحقیقت قوت و روح فقرات مرقومه است

در امتیازات مخصوصه و پاداش خدمات صاحب منصبان و افراد لشکر شکی

وشبهه

وشبهه نیست ومحقق است که حافظ وحارس هر دولت وملتی قشون آن دولت است
واین طبقه علاوه بر تحمل مشقت وسختی وزحمت سفرها و دوری از بلاد واوطان واقوام
واقارب خود جان وعمر خود را برای حفظ وحراست دولت وملت و
امنیت وانتظام حدود مملکت بذل وصرف مینماید پس برتری وتفوق وامتیاز
واختصاص طبقهٔ لشکر بر سایر طبقات مردم بدلایل عقلیه ونقلیه ثابت ومسجل است
وبرای ترغیب وتشویق افراد لشکر بهترین تدبیری که بکار برده‌اند و باید برد اینست
که شخص او را محترم بدارند وامتیازات مخصوصی برای او قرار دهند و آن
امتیازات را بجدی باشان وعظم نگاه دارند که از صاحب منصبان بزرگ گرفته
تا افراد لشکر دادن جان خود را برای رسیدن بآن امتیازات حقیر شمارند
بنابراین دولت علیه قشون را گرامی خواهد داشت و در هر موردی بر سایر
طبقات نوکر و رعیت مقدم ومرجح خواهند بود و بغیر از وزارت جنگ
و صاحب منصبان بالاتر نسبت به پست تر علی قدر مراتبهم دیگری تحکم بر آنها

نمیتواند کرد واحدی آنها را مورد تنبیه و سیاست و مواخذه بدون حکم شرع و قانون نظامی نمیتواند ساخت و سوای کلیات مقرره دیوانی از جمیع صادر و عوارض ولایتی و حکومتی معاف و مسلم خواهد بود و در مجالس و محافل و معاشرت از اقران خود که داخل سلک قشون نمیشوند بر سایر طبقات مردم برتری و تقدم خواهند داشت و سوای وزارت جنگ از سایر وزارتخانهها و حکام و مباشرین ولایات محصل بر آنها نمیتواند گماشت مخارج و مواجب و جیره قشون را کارگذاران امور دیوانی ولایات مقدم بر جمیع مخارج دولت خواهند داشت از تابین تا سردار عموما با امتیازات مذکوره فوق نایل خواهند بود

پاداش خدمات تابین تا یاور

هر توپچی و سربازی که بتصدیق سرکرده خودش شجاعتی در جنگ ظاهر کرده باشد در دفعه اول مستحق نشان شجاعت با دو تومان تفاوت مواجب خواهد بود و در دفعه ثانی بمنصب سرجوقگی خواهد رسید

هر توپچی و سربازی که ایام خدمت خود را بدرستی و بدون ارتکاب هیچ نوع خلاف قاعده بانجام رسانده اما بخدمت جنگ مامور نشده باشد و بعد از مدت اتمام خدمت مجددا باختیار خودش داخل خدمت شود مستحق نشان صداقت با یک تومان تفاوت مواجب خواهد بود

هر توپچی و سربازی که مستحق سرجوقگی شده باشد اگر در دسته مخصوصه خودش جای برقراری او بسرجوقگی نباشد در دستهجات دیگر برقرار شود و اگر در دستهجات دیگر هم جا نباشد همان مواجب سرجوقگی و شئونات آن در حق او برقرار و مجری شود تا وقتیکه جائی بجهة برقراری سرجوقگی او بهم رسد

سرجوقه با همین شرایط و بهمین نسبت وکیل خواهد شد و وکیل بهمین شرایط و نسبت نایب دویم و نایب دویم بهمین شرایط و نسبت نایب اول خواهد شد و امتیاز نایب دویم اینست که بعوض نشان نقره نشان مطلا بآنها داده میشود نایب اول بهمان شرط و نسبتی که مذکور شد سردسته و سردسته بهمان شرط و نسبت

یاور شود و امتیاز مخصوص سردسته این است که بعوض نشان سلطان نشان طلا باو داده میشود و در خارج نظام در مجالس و محافل بر سردسته های بی‌نشان مقدم خواهد بود

هر یاوری که خدمت و رشادت نمایانی در جنگ ظاهر کرده باشد در دفعه اول صاحب نشان شود و در دفعه ثانی پنجاه تومان بر مواجب بعنوان امتیاز او افزوده شود و در دفعه ثالث بمنصب سرهنگی برسد اگر در فوج خودش جا دارد در همان فوج و الا در هر فوجی که باشد برقرار گردد و اگر جائی برای او نباشد مواجب و امتیازات مخصوصه سرهنگی در حق او مجری شود تا وقتیکه جای سرهنگی برای او بهم رسد

از تابین تا یاور هر کس در راه خدمت کشته شود ثلث مواجب او را برای اولاد و بازماندگان او برقرار نمایند

پاداش خدمات صاحب منصب از سرهنگ تا امیر تومان

هر صاحب منصبی از سرهنگ تا امیر تومان که بخدمت جنگ مامور شده و تکالیف خود را در خدمت جنگ کاملا بعمل آورده و رئیس اردوی جنگ خدمات او را

تصدیق

تصدیق نموده باشد یک درجه بر منصب او افزوده شود

هر صاحب منصبی از سرهنگ تا امیر تومان که خدمت مخصوصه خود را در جنگ کاملا بعمل آورده علاوه بر آن در میدان جنگ زخم برداشته باشد امتیازات مفصله در حق او مجری شود

سرهنگ	منصب سرتیپ سوم	نشان از درجه سیم سرتیپی
سرتیپ سوم	منصب سرتیپ دوم	نشان از درجه دویم سرتیپی
سرتیپ دوم	منصب سرتیپ اول	نشان از درجه اول سرتیپی
سرتیپ اول	منصب امیر تومانی	نشان امیر تومانی
امیر تومان	منصب سرداری	نشان امیر تومانی

هر صاحب منصبی از سرهنگ تا امیر تومان که خدمات مخصوصه خود را در جنگ کاملا بعمل آورده و در میدان جنگ زخمی برداشته باشد که باین واسطه یک عضوش ناقص شود و اگر بطوری نقص در اعضای او بهم رسیده که بعد از آن نیز نتواند مصدر خدمت شود یک درجه بر رتبه او افزوده شود و علاوه بر مواجبی که دارد بقدر ثلث مواجبش مستمری در حق او برقرار شود و اگر بقسمی عضو او ناقص شود که دیگر

نتواند مصدر خدمت شود و از کار خدمت باز ماند همان شان و امتیاز
و احترام در حق او برقرار خواهد بود و نصف مواجب او را بجهة صرف معیشت
مادام العمر در حق او مرحمت خواهند کرد

هر سرهنگی که هشت سال بدرستی و معقولیت و نظم رفتار کرده و هیچ نوع خلاف
قاعده از او ظاهر نشده باشد سرتیپ سوم و اگر سرتیپ سوم شش سال بهمین
صفت و سمت خدمت کرده باشد سرتیپ دوم و اگر سرتیپ دوم چهار
سال بهمین طور خدمت کرده باشد سرتیپ اول خواهد شد اگر سرتیپ اول تا شش
سال بدرستی و معقولیت و نظم رفتار کرده و هیچ نوع خلاف قاعده و از
او ظاهر نشده باشد برتبه و امتیازات امیر تومانی از درجه سوم و اگر تا چهار
سال بهمین صفت و سمت خدمت کرده باشد برتبه امیر تومانی از درجه دوم
و اگر امیر تومان درجه دوم تا سه سال بهمین صفت و سمت خدمت کرده باشد
برتبه و امتیازات امیر تومانی از درجه اول سرافراز خواهد شد

اگر هر

اگر امیر تومان تا پانزده سال بهمین صفت و سمت خدمت کرده تمثال همایون
از درجه اول باو مرحمت شود

هر صاحب منصبی از سرهنگ تا امیر تومان که در راه خدمت کشته شود ثلث مواجب
او را بجهة بازماندگان او بعنوان پنسیون مرحمت نمایند

پاداش فتوحات عمده و آن مشتمل بر چهار قسمت

قسم اول

اگر سرداری دشمنی را شکست بدهد و آن دشمن قشونش منظم و قوتش زیاده از
قشون جمعی آن سردار باشد و اراده و مشیت خداوند متعال حسن تدبیر و علم و
رشادت آن سردار را سبب آن فتح فرموده باشد و صاحبان علم تصدیق
بر صعوبت یا عدم سهولت آن فتح نمایند باعطای امتیازات ذیل ممتاز خواهد شد
اگر فتح مملکتی کرده است در القاب آن سردار همیشه آن فتح نسبت داده میشود
مادام العمر مورد غضب و بی التفاتی که اذیت بدنی باشد یا ضرر مالی یا موجب

افتضاح باشد نخواهد شد

در احترامات و تشریفات مجالس بر سایر همشانهای خود مقدم خواهد بود اگر
در این مدت دیگری هم صاحب این امتیازات شده باشد هر یک پیشتر این خدمت را
کرده باشد او مقدم خواهد بود

اگر سرداری او موقت برای حکمرانی و اداره آن قشون بوده است منصب سرداری
برای او دائمی خواهد شد

از اجزای شورای دولتی در امور داخله خواهد شد

مواجبی که بازای آن فتح اضافه کرده است نصف آن تا سه پشت در حق اولادش
مستمری خواهد شد و اگر مواجبی دارند دخلی باین نخواهد داشت اولاد او
اگر استدعای نوکری نمایند دیوان مضایقه قبول فرموده موافق لیاقت
و شأن آنها منصب مرحمت میفرمایند و توجه مخصوصی در حق آنها خواهند فرمود
مگر اینکه بی قابلیتی آنها بدرجه وضوح رسیده باشد

دارای

دارای نشان درجه اولی که مقرر است خواهد شد

قسم دویم

هرگاه طرف مقابل قشون منظم باشد و قوت و قدرت دشمن با قشون جمعی آن
سردار مساوی باشد در اینصورت از اینقرار امتیاز مرحمت میشود

اگر مملکتی را فتح کرده است در القاب آن سردار همیشه فتح آن مملکت و نسبت بآن سردار میدهند
در امتیازات معاشرات مطلقا بر همشانهای خود تقدم خواهد داشت
اگر دیگری هم صاحب این نوع فتح باشد هر یک بحسب زمان مقدم باشند مقدم خواهند بود
هر منصبی که دارد یک درجه افزوده میشود

اولاد او هر وقت استدعای نوکری دولت را نمایند قبول میشود و اولیای
دولت در تربیت اولاد او توجهی مخصوص خواهند نمود

آن مواجبی که هنگام جنگ داشته است اگر استعفا از خدمت کند یا در
خدمت دولت وفات یابد ثلث آن باولادش بصیغه مستمری مرحمت میشود

۶ نشان درجه اول باو مرحمت میشود

قسم سیم

اگر قشون دشمن منظم است و قوت او کمتر از قشون جمعی آن سردار است امتیازاتی که در حق او برقرار میشود از اینقرار است

اگر فتح مملکتی یا قلعه را کرده باشد آن فتح باسم او خوانده میشود

نشان درجه دویم باو داده میشود

یکدرجه بر منصبش می افزاید و اگر جا نداشته باشد بر قدر مواجب دارد ثلث آن افزوده میشود

پس از وفات یا استعفای از خدمت یکربع از مواجبش در حق اولادش برقرار میشود

قسم چهارم

اگر قشون غیر منظم بوده باشد و قوت آن قشون از قوت قشون جمعی آن سردار زیاده بود یا مکان دشمن سخت و صعب بوده که آن سختی مکان سبب تزاید قوت دشمن بشود امتیازات قسم سیم تماما مرحمت میشود

اگر قشون غیر منظم باشد و قوت او کمتر بوده و سردار آنها را شکست بدهد اگر شکست فاحش باشد و از قشون دولت کمتر از اندازهٔ آن کار تلف شده باشد

از این قرار مرحمت میشود

یکدرجه بر منصبش افزوده میشود

بر هم شانهای خود تفوق خواهد داشت

یک قبضه شمشیر گل مرصع باو مرحمت میشود

